

Uradni list

Evropske unije

L 394

Slovenska izdaja

Zakonodaja

Zvezek 49
30. december 2006

Vsebina	I	<i>Akti, katerih objava je obvezna</i>	
	★	Uredba (ES) št. 1891/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o večletni denarni podpori ukrepom Evropske agencije za pomorsko varnost na področju odzivanja na onesnaženje z ladj in o spremembah Uredbe (ES) št. 1406/2002 ⁽¹⁾	1
		<hr/>	
	II	<i>Akti, katerih objava ni obvezna</i>	
		Evropski parlament in Svet	
		2006/961/ES:	
	★	Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o transnacionalni mobilnosti v Skupnosti zaradi izobraževanja in usposabljanja: Evropska listina kakovosti za mobilnost ⁽¹⁾	5
		2006/962/ES:	
	★	Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje	10

I

(Akti, katerih objava je obvezna)

UREDBA (ES) št. 1891/2006 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA**z dne 18. decembra 2006****o večletni denarni podpori ukrepom Evropske agencije za pomorsko varnost na področju odzivanja na onesnaženje z ladj in o spremembah Uredbe (ES) št. 1406/2002****(Besedilo velja za EGP)**

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropskih skupnosti in zlasti člena 80(2) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Komisije,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ⁽¹⁾,

ob upoštevanju mnenja Odbora regij,

v skladu s postopkom, določenim v členu 251 Pogodbe ⁽²⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Določeni dvostranski in regionalni sporazumi, sklenjeni med obalnimi državami, kot na primer Helsinška konvencija iz leta 1992 in Barcelonska konvencija iz leta 1976, predvidevajo medsebojno pomoč v primerih onesnaženja morja.
- (2) Uredba (ES) št. 1406/2002 ⁽³⁾ je ustanovila Evropsko agencijo za pomorsko varnost (v nadaljevanju „Agencija“) za zagotovitev visoke, enotne in učinkovite stopnje varnosti v pomorskem prometu in preprečevanja onesnaženja z ladj.
- (3) Uredba (ES) št. 724/2004, ki spreminja Uredbo (ES) št. 1406/2002, je dodelila Agenciji nove naloge na področju preprečevanja in odzivanja na onesnaženje z ladj v odgovor na nedavne nesreče v vodah Skupnosti, še posebno tistih, ki sta jih povzročila tankerja za prevoz nafte „Erika“ in „Prestige“.
- (4) Za izvajanje navedenih novih nalog preprečevanja onesnaževanja in odzivanja na onesnaženje je upravni odbor

Agencije dne 22. oktobra 2004 sprejel delovni načrt za preprečevanje onesnaženja in odzivanja na onesnaženje z nafto, ki določa dejavnosti Agencije v zvezi z odzivanjem na onesnaženje z nafto in je namenjen za optimalno uporabo finančnih sredstev, ki so na voljo Agenciji (v nadaljevanju „delovni načrt“).

- (5) Ukrepi Agencije v zvezi z odzivanjem na onesnaženje, kakor so opredeljeni v delovnem načrtu, se nanašajo na dejavnosti na področju informacij, sodelovanja in koordinacije ter predvsem na zagotavljanje operativne pomoči državam članicam z oskrbo, na zahtevo, dodatnih plovil za ukrepanje po izlitju za boj proti onesnaženju z nafto in drugimi vrstami onesnaženja, kot so na primer tista, ki jih povzročajo nevarne in škodljive snovi. Agencija posebno pozornost nameni tistim območjem, ki veljajo za najbolj ranljiva, ne da bi bila s tem prikrajšana druga območja v stiski.
- (6) Dejavnosti Agencije na tem področju ne bi smele razrešiti obalnih držav njihove odgovornosti, da imajo vzpostavljene ustrezne mehanizme za odzivanje na onesnaženje, in da bi morale ravnati v skladu z obstoječimi ureditvami o sodelovanju med državami članicami ali med skupinami držav članic na tem področju. V primeru onesnaženja morja Agencija pomaga prizadeti državi(-am) članici(-am), v pristojnosti katere se bodo izvajale čistilne akcije.
- (7) Agencija v skladu z delovnim načrtom igra dejavno vlogo pri razvoju centraliziranih storitev satelitskih posnetkov, namenjenih nadzoru in zgodnjemu odkrivanju onesnaženja ter prepoznavanju ladj, ki so zanj odgovorne. Ta novi sistem bo izboljšal razpoložljivost podatkov in učinkovitost odzivanja na onesnaženje, ki ga povzročajo ladje.

⁽¹⁾ UL C 28, 3.2.2006, str. 16.⁽²⁾ Stališče Evropskega parlamenta z dne 5. septembra 2006 (še ni objavljeno v Uradnem listu) in Sklep Sveta z dne 18. december 2006.⁽³⁾ UL L 208, 5.8.2002, str. 1. Uredba, kakor je bila nazadnje spremenjena z Uredbo (ES) št. 724/2004 (UL L 129, 29.4.2004, str. 1).

- (8) Dodatna sredstva, ki jih bo Agencija zagotovila državam članicam, bi morala biti razpoložljiva s pomočjo mehanizma Skupnosti na področju intervencijske pomoči v okviru civilne zaščite, vključno z naključnim onesnaževanjem morja, uveljavljenega s Sklepom Sveta 2001/792/ES, Euratom ⁽¹⁾.
- (9) Da se zagotovi temeljito izvajanje delovnega načrta in krepitev preprečevanja ter odzivanja na onesnaženje z ladjami z razširitvijo sedanjih dejavnosti proti onesnaževanju, bi Agencija morala imeti zagotovljen donosen in stroškovno učinkovit sistem financiranja, še posebno, za njeno operativno pomoč državam članicam.
- (10) Iz tega razloga je treba zagotoviti finančno varnost za financiranje nalog, zaupanih Agenciji na področju odzivanja na onesnaženje, in drugih povezanih ukrepov, na osnovi večletne obveznosti. Letni zneski prispevka Skupnosti bi morali biti določeni v skladu z veljavnimi postopki.
- (11) Zneski, ki bodo dodeljeni za financiranje odzivanja na onesnaženje, bi morali v skladu z novim finančnim okvirom pokrивati obdobje od 2007 do 2013.
- (12) Za izvajanje delovnega načrta bi morala biti predvidena finančna sredstva za isto obdobje.
- (13) Znesek teh sredstev bi bilo treba obravnavati kot minimum, ki ga Agencija potrebuje za izvajanje nalog, ki so zaupane Agenciji na področju odzivanja na onesnaženje z ladjami.
- (14) Za optimizacijo razporeditve obveznosti in upoštevajoč vse spremembe v zvezi z dejavnostmi odzivanja na onesnaženje z ladjami je treba zagotoviti stalni nadzor posebnih potreb po ukrepanju, da se omogoči prilagoditev letnih finančnih obveznosti.
- (15) Upravni odbor Agencije bi moral tako na osnovi poročila, ki ga pripravi izvršni direktor, pregledati proračunske obveznosti, da se vključijo vse potrebne prilagoditve k proračunu Agencije. Uredba (ES) št. 1406/2002 bi se zato morala skladno s tem spremeniti –

SPREJELA NASLEDNJO UREDBO:

Člen 1

Cilj

Ta uredba določa podrobne ureditve za finančni prispevek Skupnosti v proračun Evropske agencije za pomorsko varnost za izvajanje dodeljenih nalog na področju odzivanja na onesnaženje z ladjami in drugih ukrepov v zvezi s tem, v skladu s členom 2 Uredbe (ES) št. 1406/2002.

⁽¹⁾ UL L 297, 15.11.2001, str. 7.

Člen 2

Opredelitev pojmov

V tej uredbi se uporabljajo naslednje opredelitve:

- (a) „Agencija“ pomeni Evropsko agencijo za pomorsko varnost, ustanovljeno z Uredbo (ES) št. 1406/2002;
- (b) „regionalni sporazumi“ pomenijo dvostranske in regionalne sporazume, sklenjene med obalnimi državami, za nudenje vzajemne pomoči v primeru pomorske nezgode onesnaževanja;
- (c) „nafta“ pomeni zemeljsko olje v kakršni koli obliki, vključno s surovo nafto, kurilnim oljem, goščo, naftnimi odpadki in rafiniranimi proizvodi, kakor to določa Mednarodna konvencija o pripravljenosti, odzivanju in sodelovanju v primeru onesnaženja z olji iz leta 1990;
- (d) „nevarne in zdravju škodljive snovi“ pomeni vse snovi razen nafte, ki v primeru vnosa v morskó okolje lahko ogrozijo zdravje ljudi, škodujejo živim virom in morskim ekosistemom, zmanjšajo rekreacijsko vrednost ali ovirajo drugo zakonito uporabo morja, kakor to določa Protokol o pripravljenosti, odzivanju in sodelovanju pri dogodkih onesnaženja z nevarnimi in zdravju škodljivimi snovmi iz leta 2000 .

Člen 3

Področje uporabe

Finančni prispevek Skupnosti, naveden v členu 1, se dodeli Agenciji za financiranje ukrepov, kot so tisti, navedeni v delovnem načrtu in ki so še posebno povezani:

- (a) s podatki in z zbiranjem, analiziranjem in razširjanjem najboljših praks, metod in inovacij, kot so na primer instrumenti za nadzor praznjenja rezervoarjev, na področju odzivanja na onesnaženje z ladjami;
- (b) s sodelovanjem in koordinacijo, z zagotavljanjem tehnične in strokovne pomoči državam članicam in Komisiji v okviru dejavnosti ustreznih regionalnih sporazumov;
- (c) z operativno pomočjo in s podporo na zahtevo z dodatnimi sredstvi, kot so ladje proti onesnaževanju v pripravljenosti, in opremo, ukrepi odzivanja na onesnaženje držav članic v primeru naključnega ali namernega onesnaževanja, ki ga povzročajo ladje.

Člen 4

Financiranje Skupnosti

Finančna sredstva za izvajanje nalog iz člena 3, za obdobje od 1. januarja 2007 do 31. december 2013 znašajo 154 000 000 EUR.

Letna proračunska sredstva določi proračunski organ v mejah finančnega okvira. S tem v zvezi je zagotovljeno potrebno financiranje operativne pomoči državam članicam v skladu s členom 3(c).

Člen 7

Člen 5

Spremljanje obstoječih zmogljivosti

Za opredelitev zahtev po operativni pomoči, kot so na primer dodatna plovila za boj proti onesnaževanju, ki jo Agencija zagotavlja državam članicam, je pomembno, da Agencija redno oblikuje seznam zasebnih in državnih mehanizmov in zmogljivosti za odzivanje na onesnaževanje, ki so na voljo v različnih regijah Evropske unije.

Člen 6

Zaščita finančnih interesov Skupnosti

1. Komisija in Agencija zagotavljata, da so z izvajanjem ukrepov, financiranih na podlagi te uredbe, zaščiteni finančni interesi Skupnosti z uporabo preventivnih ukrepov proti goljufiji, korupciji in drugim nezakonitim dejavnostim z učinkovitimi pregledi in povračilom vseh neupravičeno izplačanih zneskov in, v primeru odkritih nepravilnosti, z učinkovitimi, sorazmernimi in odvračilnimi kaznimi, v skladu z uredbami Sveta (ES, Euratom) št. 2988/95 ⁽¹⁾ in (Euratom, ES) št. 2185/96 ⁽²⁾ in Uredbo (ES) št. 1073/1999 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽³⁾.

2. Za ukrepe Skupnosti, financirane na podlagi te uredbe, pomeni nepravilnost iz člena 1(2) Uredbe (ES, Euratom) št. 2988/95, vsako kršitev določb prava Skupnosti ali vsako kršitev pogodbene obveznosti, ki izvira iz dejanja ali opustitve gospodarskega subjekta, ki z neutemeljeno postavko izdatkov vpliva ali bi lahko vplivala na splošni proračun Evropske unije ali proračune, s katerimi slednja upravlja.

3. Komisija in Agencija, vsaka v okviru svojih pristojnosti, zagotavljata gospodarnost financiranja ukrepov Skupnosti iz te uredbe.

⁽¹⁾ Uredba Sveta (ES, Euratom) št. 2988/95 z dne 18. december 1995 o zaščiti finančnih interesov Evropskih skupnosti (UL L 312, 23.12.1995, str. 1).

⁽²⁾ Uredba Sveta (Euratom, ES) št. 2185/96 z dne 11. novembra 1996 o pregledih in inšpekcijah na kraju samem, ki jih opravlja Komisija za zaščito finančnih interesov Evropskih skupnosti pred goljufijami in drugimi nepravilnostmi (UL L 292, 15.11.1996, str. 2).

⁽³⁾ Uredba (ES) št. 1073/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. maja 1999 o preiskavah, ki jih izvaja Evropski urad za boj proti goljufijam (OLAF) (UL L 136, 31.5.1999, str. 1.)

Spremembe Uredbe (ES) št. 1406/2002

Uredba (ES) št. 1406/2002 se spremeni:

a) v členu 10(2) se doda naslednja točka:

„(l) pregleda finančno izvajanje podrobnega načrta iz (k), in proračunskih obveznosti iz Uredbe (ES) št. 1891/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. december 2006 o večletni denarni podpori ukrepom Evropske agencije za pomorsko varnost na področju odzivanja na onesnaženje z ladij (*) na osnovi poročila, predvidenega v členu 15(2)(g) te uredbe. Ta pregled se opravi, ko je pripravljen načrt prihodkov in odhodkov Agencije za naslednje proračunsko leto, kakor to določa člen 18(5) te uredbe.

(*) UL L 394 30.12.2006, str. 1“;

b) V členu 15(2) se doda naslednja točka:

„(g) Komisiji in upravnemu odboru do 31. januarja vsakega leta predloži poročilo, ki zadeva finančno izvajanje podrobnega načrta za pripravljenost Agencije na onesnaženje in njene dejavnosti odzivanja na onesnaženje, ter dopolni stanje vseh ukrepov, financiranih na podlagi navedenega načrta. Komisija nato to poročilo posreduje v vednost Evropskemu parlamentu, pa tudi Odboru, ustanovljenem na podlagi člena 4 Odločbe št. 2850/2000/ES in Odboru iz člena 9 Odločbe 2001/792/ES, Euratom.“.

Člen 8

Vmesno ocenjevanje

Komisija na osnovi podatkov, ki jih posreduje Agencija, predloži poročilo Evropskemu parlamentu in Svetu o izvajanju te uredbe najkasneje do 31. december 2010. Poročilo, ki se pripravi brez poseganja v vlogo upravnega odbora Agencije, navaja rezultate koriščenja prispevka Skupnosti iz člena 4, glede obveznosti in izdatkov, ki pokrivajo obdobje med 1. januarjem 2007 in 31. december 2009.

Komisija, če je to primerno, na podlagi tega poročila predlaga ustrezne spremembe te uredbe, da se upošteva znanstveni napredek na področju boja proti onesnaževanju z ladij, vključno s tistim, ki ga povzroča nafta ali nevarne in škodljive snovi.

Člen 9

Začetek veljavnosti

Ta uredba začne veljati dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Ta uredba je v celoti zavezujoča in se neposredno uporablja v vseh državah članicah.

V Bruslju, 18. december 2006.

Za Evropski parlament

Predsednik

J. BORRELL FONTELLES

Za Svet

Predsednik

J.-E. ENESTAM

II

(Akti, katerih objava ni obvezna)

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET

PRIPOROČILO EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

z dne 18. decembra 2006

o transnacionalni mobilnosti v Skupnosti zaradi izobraževanja in usposabljanja: Evropska listina kakovosti za mobilnost

(2006/961/ES)

(Besedilo velja za EGP)

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti členov 149(4) in 150(4) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Komisije,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ⁽¹⁾,

ob upoštevanju mnenja Odbora regij ⁽²⁾,

v skladu s postopkom, določenim v členu 251 Pogodbe ⁽³⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Mobilnost na področju izobraževanja in usposabljanja je sestavni del prostega gibanja oseb – temeljna svoboščina, zaščitena s Pogodbo – in eden glavnih ciljev dejavnosti Evropske unije na področju izobraževanja in usposabljanja, ki temelji tako na skupnih vrednotah kakor na spoštovanju raznolikosti. Je bistveno orodje pri nastajanju resničnega evropskega prostora vseživljenjskega učenja, za spodbujanje zaposlovanja in zmanjševanje revščine ter za pomoč pri spodbujanju dejavnega evropskega državljanstva.
- (2) Mobilnost zblizuje državljane in izboljšuje medsebojno razumevanje. Spodbuja solidarnost, izmenjavo idej ter boljše poznavanje različnih kultur, ki tvorijo Evropo; s tem pa prispeva h gospodarski, socialni in regionalni koheziji.

- (3) Močnejša evropska mobilnost in izmenjave zaradi izobraževanja in usposabljanja ter dogodki, kot je Evropsko leto mobilnosti 2006, imajo ključno vlogo pri doseganju lizbonskega cilja, da postane Evropa do leta 2010 najbolj inovativno in konkurenčno gospodarstvo, temelječe na znanju.
- (4) Ustvarjanje boljšega okvira za mobilnost zaradi izobraževanja in usposabljanja v EU bo prispevalo k doseganju na znanju temelječega gospodarstva, ki je bistveno za ustvarjanje delovnih mest, trajnostni razvoj ter raziskave in inovacije v državah članicah.
- (5) Vse zainteresirane strani, vključno z državnimi organi, bi morali v večji meri podpirati mobilnost znotraj EU, da bi izboljšali kakovost in učinkovitost sistemov izobraževanja in usposabljanja v Evropi.
- (6) Priporočilo 2001/613/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. julija 2001 o mobilnosti znotraj Skupnosti za študente, osebe, ki se usposabljujejo, prostovoljce, učitelje in vodje usposabljanja ⁽⁴⁾ je bilo prvo priporočilo, sprejeto z namenom olajšati dejavnosti Skupnosti za spodbujanje mobilnosti.
- (7) Delo skupine izvedencev, ki jo je ustanovila Komisija v skladu s točko III(a) tega priporočila, in njihovo prvo poročilo o nadaljnjem spremljanju sicer kažeta napredek, ki je bil dosežen na področju mobilnosti zaradi izobraževanja in usposabljanja na nacionalni in evropski ravni, vendar

⁽¹⁾ UL C 88, 11.4.2006, str. 20.

⁽²⁾ UL C 206, 29.8.2006, str. 40.

⁽³⁾ Mnenje Evropskega parlamenta z dne 26. septembra 2006 (še ni objavljeno v Uradnem listu) in Sklep Sveta z dne 18. decembra 2006.

⁽⁴⁾ UL L 215, 9.8.2001, str. 30.

hkrati opozarjata, da se je treba osredotočiti ne le na količinsko povečanje mobilnosti, ampak predvsem na izboljšanje njene kakovosti.

- (8) Za ta cilj si je mogoče med drugim prizadevati tako, da se v obliki priporočila sprejme Listino kakovosti za mobilnost, ki določa sklop načel na tem področju in se izvaja prostovoljno.
- (9) V Evropski listini kakovosti za mobilnost (v nadaljevanju „Listina“) bi bilo treba upoštevati tudi posebne potrebe invalidov in zapostavljenih skupin.
- (10) Listina naj bi pomagala povečati število izmenjav, olajšati priznavanje obdobij, namenjenih izobraževanju ali usposabljanju ter priznavanje nazivov in kvalifikacij ter oblikovati medsebojno zaupanje, s katerim bi se izboljšalo in okrepilo sodelovanje med zadevnimi organi, organizacijami in vsemi zainteresiranimi stranmi, udeleženi v mobilnosti. Pozorno bi bilo treba obravnavati vprašanje prenosljivosti posojil, štipendij in plačil prispevkov socialnega zavarovanja.
- (11) Namen te listine ni nadomestiti, temveč dopolniti posebne določbe, predstavljene v Študentski listini Erasmus.
- (12) Organi iz držav porekla ali držav gostiteljic bi morali poskrbeti, da bi vsi slušatelji in udeleženci usposabljanja, organizacije ali druge za mobilnost zainteresirane strani imeli vedno na voljo Listino v svojem jeziku ter da bi ta služila kot temeljna referenca.
- (13) Koristi mobilnosti so v marsičem odvisne od kakovosti praktičnih dejavnikov: informacij, priprave, podpore in priznavanja izkušenj in kvalifikacij, ki so jih sodelujoči pridobili med študijem in v obdobjih usposabljanja. Ljudje in organizacije, udeleženi v mobilnosti, lahko s skrbnim načrtovanjem in ustreznim vrednotenjem zelo izboljšajo kakovost mobilnosti.
- (14) Europass ⁽¹⁾ je nadvse uporaben instrument za razvijanje preglednosti in priznavanja, kar pripomore k mobilnosti.
- (15) Zaželeno je, da se načela, določena v tej listini, ne uporabljajo zgolj za dejansko obdobje mobilnosti, ampak tudi za obdobje pred in po njej.
- (16) Načrt učenja bi bilo treba pripraviti vnaprej. Prav tako je potrebna splošna priprava udeležencev, pri kateri se upošteva jezikovno pripravo. Pristojni organi in organizacije bi morali pri tem nuditi pomoč.
- (17) Pred odhodom bi bilo treba rešiti vsa administrativna in finančna vprašanja, na primer kakšna finančna podpora je

na voljo in kdo krije stroške, ter zavarovanje v državi gostiteljici.

- (18) Kar zadeva obdobje bivanja v tujini, se lahko kakovost mobilnosti poveča z zagotavljanjem programov, kot je mentorstvo za udeležence.
- (19) Podroben in jasen opis vseh tečajev ali usposabljanja, ki jih je udeleženec opravil v državi gostiteljici, vključno s podatki o njihovem trajanju, bi pomagal olajšati njihovo priznavanje ob vrnitvi v matično državo.
- (20) Zaradi preglednosti in dobrega upravljanja je potrebna jasna opredelitev zainteresiranih strani, odgovornih za posamezno stopnjo in dejavnost programa mobilnosti.
- (21) Za zagotovitev splošne kakovosti mobilnosti je zaželeno zagotoviti prosto gibanje vsem državljanom EU in uporabiti, če je mogoče, načela iz Listine in ustrezna priporočila pri vseh vrstah mobilnosti zaradi učenja ali poklicnega razvoja: pri izobraževanju ali usposabljanju; formalnem ali neformalnem učenju, vključno s prostovoljnim delom in projekti; krajših ali daljših obdobjih mobilnosti; šoli, visokošolskem izobraževanju ali učenju, povezanem z delovnim mestom; ukrepih v zvezi z vseživljenjskim učenjem.
- (22) Ob upoštevanju raznolikosti narave in trajanja dejavnosti mobilnosti lahko države članice izvajanje Listine prilagodijo okoliščinam, torej prilagodijo ga posebnemu položaju in programom. Države članice lahko nekatere točke štejejo za obvezne, druge za prostovoljne.
- (23) Ker ciljev tega priporočila države članice ne morejo zadovoljivo doseči same in se jih lahko zaradi obsega ali učinkov tega priporočila lažje doseže Skupnost, lahko Skupnost sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 Pogodbe. Skladno z načelom sorazmernosti iz navedenega člena, to priporočilo ne prekoračuje okvirov, ki so potrebni za doseganje teh ciljev.

PRIPOROČATA, DA DRŽAVE ČLANICE:

1. sprejmejo priloženo Listino in spodbujajo njeno uporabo kot sredstva za izboljšanje osebnega in poklicnega razvoja;
2. poročajo o izvajanju tega priporočila in o vseh dopolnilnih ukrepih, ki jih utegnejo sprejeti v prid mobilnosti, zlasti v zvezi z njenimi kakovostnimi vidiki, v svojih nacionalnih prispevkih za delovni program „Izobraževanje in usposabljanje 2010“ od drugega leta po sprejetju tega priporočila dalje;

⁽¹⁾ Odločba št. 2241/2004/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. decembra 2004 o enotnem okviru Skupnosti za preglednost kvalifikacij in usposobljenosti (Europass) (UL L 390, 31.12.2004, str. 6).

3. še naprej tesno sodelujejo in usklajujejo svoje delovanje, da bi odpravile vse neposredne ali posredne ovire, ki zmanjšujejo mobilnost državljanov EU;
  4. zagotovijo primerno podporo in ustrezno infrastrukturo za mobilnost zaradi izobraževanja in usposabljanja, da bi dvignile raven izobrazbe in usposobljenosti svojih državljanov;
  5. storijo vse potrebno, da spodbudijo mobilnost, zagotovijo, da so vse potrebne informacije preprosto razumljive in dostopne vsem, na primer s pomočjo vodnika za seznanjanje z mobilnostjo ali seznama podpornih organizacij, ter izboljšajo pogoje za mobilnost.
2. da še naprej sodeluje z državami članicami in socialnimi partnerji in tako omogoči izmenjavo koristnih podatkov in izkušenj v zvezi z izvajanjem ukrepov, ki jih podpira to priporočilo;
  3. naj v tesnem sodelovanju z ustreznimi organi izboljša ali razvije po spolu razčlenjene statistične podatke o mobilnosti zaradi izobraževanja in usposabljanja;
  4. da to priporočilo in Priporočilo 2001/613/ES šteje za celoto ter da zato vključi tu zahtevana dvoletna poročila v splošna poročila delovnega programa Izobraževanje in usposabljanje 2010.

VABITA KOMISIJO:

1. naj spodbuja uporabo Listine pri nacionalnih agencijah in drugih organizacijah, ki delujejo na področju izobraževanja in usposabljanja ter mobilnosti;

V Bruslju, z dne 18. decembra 2006.

Za Evropski parlament
Predsednik

J. BORRELL FONTELLES

Za Svet
Predsednik

J.-E. ENESTAM

PRILOGA

EVROPSKA LISTINA KAKOVOSTI ZA MOBILNOST

UVOD

Mobilnost je od nekdaj zelo pomembna za zainteresirane strani, njen pomen pa se je še okrepil z Akcijskim načrtom za mobilnost leta 2000 ⁽¹⁾ in s Priporočilom Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. julija 2001 o mobilnosti znotraj Skupnosti za študente, osebe, ki se usposabljujejo, prostovoljce, učitelje in vodje usposabljanja ⁽²⁾. Navedeno priporočilo je imelo obsežno področje uporabe, obravnavala je celo vrsto pomembnih vprašanj v zvezi z mobilnostjo in je bilo namenjeno vsem, ki bi lahko imeli korist od učenja v tujini (formalnega in neformalnega), vključno s študenti, učitelji, vodji usposabljanja, prostovoljci in udeleženci usposabljanja. Priporočilo 2006/961/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. december 2006 o transnacionalni mobilnosti v Skupnosti zaradi izobraževanja in usposabljanja: Evropska listina kakovosti za mobilnost ⁽³⁾, katerega sestavni del je ta listina, ima enako področje uporabe, vendar se osredotoča na kakovostni vidik mobilnosti, kakor je predlagala skupina izvedencev, ustanovljena po prvem priporočilu. Pomagalo naj bi zagotoviti, da bodo udeleženci dobili pozitivno izkušnjo tako v državi gostiteljici kakor tudi po vrnitvi v njihovi državi porekla.

Ta listina ponuja napotke pri mobilnosti za namene formalnega in neformalnega učenja ter osebnega in poklicnega razvoja posameznih mladih in odraslih oseb. Oblikovana je kot osnovni referenčni dokument, ki upošteva nacionalne razmere in spoštuje pristojnosti držav članic. Njeno področje uporabe in vsebino je mogoče prilagoditi dolžini trajanja mobilnosti in posebnostim raznih dejavnosti šolanja in usposabljanja ter potrebam udeležencev. Čeprav so ti napotki namenjeni predvsem mobilnosti za namene učenja, pa bi po splošnem prepričanju bili lahko uporabni za druge vrste mobilnosti, denimo mobilnosti zaradi dela.

1. Napotki in informacije

Morebitni kandidati bi morali imeti na vseh ravneh enak dostop do zanesljivih virov informacij in napotkov glede mobilnosti in pogojev udeležbe. Med drugim bi bilo treba zagotoviti jasne informacije o vsaki od točk iz te listine, o vlogi in nalogah organizacij pošiljateljic in gostiteljic ter o različnih sistemih izobraževanja in usposabljanja.

2. Načrt učenja

Pred začetkom mobilnosti zaradi izobraževanja in usposabljanja bi bilo treba pripraviti načrt učenja ob upoštevanju jezikovne priprave, ki ga morajo potrditi organizacije pošiljateljice in gostiteljice ter udeleženci. Načrt učenja je pomemben zlasti v primeru daljše mobilnosti in je lahko koristen tudi v primeru krajše mobilnosti. Načrt bi moral predstaviti cilje in predvidene rezultate učenja ter način njihove uresničitve in izvajanja. Z vsako večjo spremembo v načrtu učenja bi se morale strinjati vse strani. Pri pripravi načrta učenja bi bilo treba upoštevati vprašanje ponovne vključitve v državo porekla in vprašanje vrednotenja.

3. Individualizacija

Mobilnost zaradi izobraževanja in usposabljanja bi morala kar najbolj ustrezati osebni učni poti, usposobljenosti in motivaciji udeležencev ter le-te razvijati ali dopoljevati

4. Splošna priprava

Predhodna priprava udeležencev je priporočljiva in bi morala biti prirojena njihovim posebnim potrebam. Glede na potrebe bi morala obsegati jezikovni, pedagoški, administrativni, pravni, osebni ter kulturni vidik in informacije o finančnem vidiku.

⁽¹⁾ Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o akcijskem načrtu za mobilnost z dne 14. decembra 2000 (UL C 371, 23.12.2000, str. 4).

⁽²⁾ UL L 215, 9.8.2001, str. 30.

⁽³⁾ Glej stran 5 tega Uradnega lista.

5. Jezikovni vidik

Jezikovno znanje je pomembno za uspešno učenje, medkulturno sporazumevanje in boljše razumevanje kulture države gostiteljice. Udeleženci in njihove organizacije pošiljateljice in gostiteljice bi morali ustrezni jezikovni pripravi nameniti posebno pozornost. Vedno, ko je to mogoče, bi moral program mobilnosti vključevati:

- preverjanje jezikovnega znanja pred odhodom in možnost obiskovanja tečajev jezika države gostiteljice in/ali jezika predavanj, če je ta drugačen;
- v državi gostiteljici jezikovno podporo in nasvet.

6. Logistična podpora

Kadar je to potrebno, bi bilo udeležencem treba zagotoviti ustrezno logistično podporo. Sem lahko sodijo informacije in pomoč glede potovanja, zavarovanja, prijave bivališča in dovoljenja za delo, socialnega varstva, prenosa vladnih štipendij in posojil iz države porekla v državo gostiteljico, namestitve ter vseh drugih praktičnih vidikov, vključno z varnostjo med bivanjem v tujini, kadar je to primerno.

7. Mentorstvo

Organizacija gostiteljica (izobraževalni zavod, mladinska organizacija, podjetje itd.) bi morala zagotoviti programe, kot je mentorstvo, za svetovanje udeležencem in za pomoč pri njihovem uspešnem vključevanju v okolje gostiteljice, in imeti vlogo stalne kontaktne točke pri iskanju pomoči.

8. Priznavanje

Če je študijsko obdobje v tujini ali napotitev v tujino sestavni del formalnega študija ali usposabljanja, bi moralo biti to navedeno v načrtu učenja, udeležencem pa bi morala biti zagotovljena pomoč, ki bo olajšala pridobivanje priznavanja in potrdil, kjer je to potrebno. V načrtu učenja bi morala organizacija pošiljateljica poskrbeti za priznanje uspešnih obdobj mobilnosti. Pri drugih vrstah mobilnosti, zlasti pri mobilnosti v okviru neformalnega učenja in usposabljanja, bi bilo treba izdati ustrezen dokument, tako da bo udeleženec lahko zadovoljivo in verodostojno dokazal svojo dejavno udeležbo in rezultate učenja. V tem kontekstu bi bilo treba spodbujati uporabo „Europassa“⁽¹⁾.

9. Ponovna vključitev in vrednotenje

Udeležencem bi bilo treba ob vrnitvi v matično državo, zlasti po daljši odsotnosti, svetovati, kako uporabiti v tujini pridobljeno usposobljenost in znanje. Kadar je to potrebno, bi bilo treba ob vrnitvi po daljši odsotnosti osebam dati na voljo pomoč pri njihovem ponovnem vključevanju v domače družbeno, šolsko ali poklicno okolje. Udeleženci bi morali skupaj z odgovornimi organizacijami pravilno ovrednotiti pridobljene izkušnje in presoditi, ali so bili izpolnjeni cilji načrta učenja.

10. Obveznosti in dolžnosti

O dolžnostih, ki izhajajo iz teh meril kakovosti, se morajo dogovoriti organizacije pošiljateljice in gostiteljice ter udeleženci. Dolžnosti bi bilo treba po možnosti pisno potrditi, tako da so jasne vsem zadevnim stranem.

⁽¹⁾ Odločba št. 2241/2004/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. decembra 2004 o enotnem okviru Skupnosti za preglednost kvalifikacij in usposobljenosti (Europass) (UL L 390, 31.12.2004, str. 6).

PRIPOROČILO EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA**z dne 18. decembra 2006****o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje**

(2006/962/ES)

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti členov 149(4) in 150(4) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Komisije,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ⁽¹⁾,ob upoštevanju mnenja Odbora regij ⁽²⁾,v skladu s postopkom, določenim v členu 251 Pogodbe ⁽³⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Evropski svet v Lizboni z dne 23. in 24. marca 2000 je sklenil, da bi moral evropski okvir opredeliti nova osnovna znanja, ki naj jih zagotovi vseživljenjsko učenje, kot ključni ukrep pri odzivu Evrope na globalizacijo in premik h gospodarstvu znanja ter poudaril, da so ljudje največja dobrina Evrope. Odtlej so bili ti sklepi večkrat ponovljeni, tudi na Evropskem svetu v Bruslju z dne 20. in 21. marca 2003 ter 22. in 23. marca 2005 ter v ponovno zaživelih Lizbonski strategiji, potrjeni leta 2005.
- (2) Evropska sveta v Stockholmu z dne 23. in 24. marca 2001 ter v Barceloni z dne 15. in 16. marca 2002 sta potrdila konkretne prihodnje cilje evropskega sistema izobraževanja in usposabljanja ter delovni program (delovni program Izobraževanje in usposabljanje 2010) za njihovo dosego do leta 2010. Ti cilji vključujejo razvoj znanj za družbo znanja in posebne cilje za pospeševanje učenja jezikov, razvoj podjetnosti in splošno potrebo po krepitvi evropske razsežnosti v izobraževanju.
- (3) Sporočilo Komisije „Uresničevanje evropskega prostora za vseživljenjsko učenje“ in Resolucija Sveta z dne 27. junija 2002 o vseživljenjskem učenju ⁽⁴⁾, ki mu je sledila, sta „nova osnovna znanja“ določila kot prednostna in poudarila, da mora vseživljenjsko učenje zajemati obdobje od predšolske starosti do starosti po upokojitvi.
- (4) V okviru izboljšanja zaposlovanja Skupnosti sta Evropska sveta v Bruslju marca 2003 in decembra 2003 poudarila potrebo po razvoju vseživljenjskega učenja s posebnim poudarkom na aktivnih in preventivnih ukrepih za nezaposlene in neaktivne osebe. Podlaga za to je bilo

poročilo projektne skupine za zaposlovanje, ki je poudarila potrebo po sposobnosti prilagajanju spremembam, pomen vključevanja ljudi na trg delovne sile in ključno vlogo vseživljenjskega učenja.

- (5) Svet je maja 2003 sprejel evropske referenčne ravni („merila uspešnosti“), ki dokazujejo zavzemanje za merljivo izboljšanje evropske povprečne uspešnosti. Te referenčne ravni vključujejo sposobnost branja, zgodnje opuščanje šolanja, dokončanje višje srednje stopnje izobrazbe in udeležnost odraslih v vseživljenjskem učenju in so tesno povezane z razvojem ključnih kompetenc.
- (6) V poročilu Sveta o širši vlogi izobraževanja, ki je bilo sprejeto novembra 2004, je bilo poudarjeno, da izobraževanje prispeva k ohranjanju in obnavljanju skupnega kulturnega ozadja v družbi ter k učenju osnovnih socialnih in državljskih vrednot, kot so državljska zavest, enakost, strpnost in spoštovanje, in je zlasti pomembno v času, ko se vse države članice soočajo z vprašanjem, kako obvladati vse večjo socialno in kulturno raznovrstnost. Poleg tega sta omogočanje vstopa v poklicno življenje in njegovo ohranjanje pomembni deli vloge izobraževanja pri krepitvi socialne kohezije.
- (7) Poročilo, ki ga je Komisija sprejela leta 2005 o napredku pri doseganju lizbonskih ciljev na področju izobraževanja in usposabljanja, je pokazalo, da ni bilo napredka pri zmanjševanju odstotka tistih, ki imajo v starosti 15 let težave pri branju ali pri zviševanju stopnje dokončanja višje srednje stopnje izobraževanja. Določen napredek je bilo mogoče zaznati pri zmanjševanju zgodnjega opuščanja šolanja, vendar glede na sedanjo hitrost napredovanja evropske referenčne ravni za leto 2010, sprejete na Svetu maja 2003, ne bodo dosežene. Sodelovanje odraslih v učenju ne narašča dovolj hitro, da bi lahko dosegli referenčno raven 2010, podatki pa kažejo na to, da je verjetnost nadaljnega usposabljanja ljudi z nizko izobrazbo manjša.
- (8) Okvir ukrepov za vseživljenjski razvoj kompetenc in kvalifikacij, ki so ga evropski socialni partnerji sprejeli marca 2002, poudarja potrebo podjetij po čedalje hitrejšem prilagajanju njihovih struktur, da bi ostala konkurenčna. Več timskega dela, zabrisovanje hierarhije, prenos odgovornosti in naraščajoča potreba po večopravilnosti vodijo

⁽¹⁾ UL C 195, 18.8.2006, str. 109.⁽²⁾ UL C 229, 22.9.2006, str. 21.⁽³⁾ Mnenje Evropskega parlamenta z dne 26. septembra 2006 (še ni objavljeno v Uradnem listu) in Sklep Sveta z dne 18. decembra 2006.⁽⁴⁾ UL C 163, 9.7.2002, str. 1.

k naraščanju učečih se organizacij. V okviru tega pomeni sposobnost organizacij za določanje kompetenc, za njihovo aktiviranje in prepoznavanje ter spodbujanje njihovega razvoja za vse zaposlene podlago za nove konkurenčne strategije.

- (9) Maastrichtska študija o poklicnem izobraževanju in usposabljanju iz leta 2004 navaja precejšnjo vrzel med stopnjami izobrazbe, ki jih zahtevajo nova delovna mesta, in stopnjami izobrazbe, ki jih dosega evropska delovna sila. Ta študija kaže, da je več kot tretjina evropske delovne sile (80 milijonov oseb) nizko izobražena, ob tem pa se ocenjuje, da bo do leta 2010 skoraj 50 % novih delovnih mest zahtevalo terciarne kvalifikacije, skoraj 40 % bo zahtevalo višjo srednjo stopnjo izobrazbe, samo 15 % služb pa bo primernih za tiste z osnovno izobrazbo.
- (10) V Skupnem poročilu Sveta in Komisije o delovnem programu o izobraževanju in usposabljanju 2010, sprejetem leta 2004, je ponovno poudarjena potreba, da se vsem državljanom zagotovi kompetence, ki jih potrebujejo, in sicer kot del strategij držav članic za vseživljenjsko učenje. Za spodbujanje in olajšanje reforme poročilo predlaga razvoj skupnih evropskih referenc in načel ter daje prednost okviru ključnih kompetenc.
- (11) Evropski pakt za mlade, ki je priložen sklepom Evropskega sveta v Bruslju z dne 22. in 23. marca 2005, je poudaril potrebo po spodbujanju razvoja enotnega sklopa osrednjih znanj.
- (12) Potreba po usposabljanju mladih s potrebnimi ključnimi kompetencami in izboljšanje doseganja ravni izobrazbe sta sestavna dela Integriranih smernic za rast in delovna mesta 2005–2008, ki jih je junija 2005 potrdil Evropski svet. Smernice zaposlovanja zlasti zahtevajo prilagoditev sistema izobraževanja in usposabljanja kot odziv na nove zahteve po kompetencah s pomočjo boljše identifikacije poklicnih potreb in ključnih kompetenc kot del programov reform držav članic. Smernice zaposlovanja tudi pozivajo k zagotavljanju vključevanja vidika spola in enakosti med spoloma pri vseh ukrepih in k doseganju 70 % povprečne stopnje zaposlenosti v Evropski uniji in vsaj 60 % zaposlenosti za ženske.
- (13) To priporočilo naj prispeva k razvoju kakovostnega, v prihodnost usmerjenega izobraževanja in usposabljanja, prilagojenega potrebam evropske družbe, s podporo in dopolnitvijo delovanja držav članic pri zagotovitvi, da bi njihovi sistemi osnovnega izobraževanja in usposabljanja vsem mladim ponujali sredstva za razvoj ključnih kompetenc do ravni, ko bodo sposobni za odraslo življenje in ki ustvarja podlago za nadaljnje učenje in poklicno življenje, ter da bi bilo odraslim omogočeno razviti in posodobiti njihove ključne kompetence prek ponudbe skladnega in obsežnega vseživljenjskega učenja. To priporočilo bi moralo prav tako predvideti skupni evropski referenčni okvir ključnih kompetenc za oblikovalce politik,

ponudnike izobraževanja in usposabljanja, socialne partnerje in same učence za olajšanje nacionalnih reform in izmenjavo informacij med državami članicami in Komisijo v okviru delovnega programa „Izobraževanje in usposabljanje 2010“, z namenom dosege dogovorjenih evropskih referenčnih ravni. Poleg tega bi morale priporočilo podpirati druge sorodne politike, kot so politika zaposlovanja in socialna politika ter druge politike, ki zadevajo mlade.

- (14) Ker ciljev tega priporočila, in sicer podpreti in dopolniti delovanje držav članic z vzpostavitvijo skupne referenčne točke, ki spodbuja in olajšuje nacionalne reforme ter nadaljnje sodelovanje med državami članicami, države članice ne morejo zadovoljivo doseči in ker te cilje lažje doseže Skupnost, Skupnost lahko sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 Pogodbe. Skladno z načelom sorazmernosti iz navedenega člena to priporočilo ne prekoračuje okvirov, ki so potrebni za doseganje zastavljenih ciljev, kolikor prepušča izvajanje tega priporočila državam članicam –

PRIPOROČATA:

Da države članice razvijajo ponudbo ključnih kompetenc za vse kot del svojih strategij za vseživljenjsko učenje, vključno s strategijami za doseganje splošne pismenosti, in uporabijo „Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje – evropski referenčni okvir“ (v nadaljevanju „referenčni okvir“) iz Priloge k temu priporočilu kot referenčno orodje z namenom zagotoviti:

1. da začetno izobraževanje in usposabljanje vsem mladim ponuja sredstva za oblikovanje ključnih kompetenc do ravni, ko bodo sposobni za odraslo življenje, in ki ustvarja podlago za nadaljnje učenje in poklicno življenje;
2. ustrezno ponudbo tistim mladim, ki zaradi izobraževalne prikrajsanosti, nastale zaradi osebnih, družbenih, kulturnih in gospodarskih okoliščin, potrebujejo posebno podporo za izpolnitev njihovega izobrazbenega potenciala;
3. da bo odraslim omogočeno razvijati in posodobiti njihove ključne kompetence vse življenje ter da bo poseben poudarek na ciljnih skupinah, ki so ugotovljene kot prednostne naloge v nacionalnem, regionalnem in/ali lokalnem okviru, na primer osebe, ki morajo posodobiti svoja znanja;
4. da bo na voljo ustrezna infrastruktura za nadaljevanje izobraževanja in usposabljanja odraslih, vključno z učitelji in vodji usposabljanja, postopki preverjanja in vrednotenja, ukrepi za zagotovitev enakega dostopa do vseživljenjskega učenja in trga dela ter podpora učencem, ki bo priznavala različne potrebe in kompetence odraslih;
5. da bo skladnost ponudbe izobraževanja za odrasle in usposabljanja za posamezne državljane dosežena prek tesnih povezav s politiko zaposlovanja in socialno politiko, kulturno politiko, politiko inovativnosti ter drugimi

politikami, ki vplivajo na mlade, ter prek sodelovanja s socialnimi partnerji in drugimi zainteresiranimi stranmi;

SE SEZNANJATA Z NAMENOM KOMISIJE, DA:

1. prispeva k prizadevanjem držav članic za razvoj njihovih sistemov izobraževanja in usposabljanja ter izvaja in razširja to priporočilo, vključno z uporabo referenčnega okvira kot referenco za olajševanje vzajemnega učenja in izmenjave dobrih praks ter za spremljanje razvoja in poročanje o napredku s pomočjo dvoletnih poročil o napredku delovnega programa Izobraževanje in usposabljanje 2010;
2. uporabi referenčni okvir kot referenco za izvajanje programov Skupnosti za izobraževanje in usposabljanje ter zagotovi, da se spodbuja pridobivanje ključnih kompetenc;

3. spodbuja širšo uporabo referenčnega okvira v sorodnih politikah Skupnosti in zlasti pri izvajanju politike zaposlovanja, mladinske, kulturne in socialne politike ter razvija nadaljnje povezave s socialnimi partnerji in drugimi organizacijami, ki delujejo na tem področju;
4. pregleda učinek referenčnega okvira v okviru delovnega programa Izobraževanje in usposabljanje 2010 in do 18. decembra 2010 poroča Evropskemu parlamentu in Svetu o pridobljenih izkušnjah in posledicah za prihodnost.

V Bruslju, 18. decembra 2006.

Za Evropski parlament
Predsednik

J. BORRELL FONTELLES

Za Svet
Predsednik

J.-E. ENESTAM

PRILOG A

KLJUČNE KOMPETENCE ZA VSEŽIVLJENJSKO UČENJE – EVROPSKI REFERENČNI OKVIR**Ozadje in cilji**

Ker se mora Evropska unija spričo globalizacije neprestano soočati z novimi izzivi, bo vsak državljan potreboval vrsto ključnih kompetenc, da se bo lahko prožno prilagajal hitro spreminjajočemu in medsebojno zelo povezanemu svetu.

Izobraževanje ima s svojo dvojno vlogo, v socialnem in ekonomskem smislu, ključni pomen pri zagotavljanju, da državljani Evrope pridobijo ključne kompetence, ki jih potrebujejo, da se na prožen način prilagodijo takšnim spremembam.

Različne potrebe učencev je treba zadovoljevati zlasti z nadgradnjo raznolikih individualnih kompetenc z zagotavljanjem enakosti in dostopnosti tistim skupinam, ki zaradi izobraževalne prikrajšanosti, nastale zaradi osebnih, družbenih, kulturnih ali ekonomskih okoliščin, potrebujejo posebno podporo za izpolnitev svojega izobrazbenega potenciala. Primeri takih skupin vključujejo osebe s šibkimi osnovnimi znanji, zlasti pomanjkljivo pismenostjo, tisti, ki so zgodaj opustili šolanje, dolgotrajno brezposelni in tisti, ki se po dolgi odsotnosti vračajo na delovno mesto, starejši, migranti in invalidi.

V tem smislu so glavni cilji referenčnega okvira:

- 1) ugotoviti in opredeliti ključne kompetence, ki so v družbi znanja potrebne za osebno izpolnitev, dejavno državljanstvo, socialno kohezijo in zaposljivost;
- 2) podpreti delo držav članic, katerega cilj je zagotoviti, da bodo mladi ljudje do konca začetnega izobraževanja ključne kompetence razvili do ravni, ko bodo sposobni za odraslo življenje in ki ustvarja podlago za nadaljnje učenje in poklicno življenje, in da bo odraslim omogočeno razvijati in posodabljati ključne kompetence vse življenje;
- 3) zagotoviti referenčno orodje na evropski ravni za oblikovalce politik, ponudnike izobraževanj, delodajalce in same učence za olajšanje nacionalnih prizadevanj in prizadevanj na evropski ravni za doseganje skupno dogovorjenih ciljev;
- 4) zagotoviti okvir za nadaljnje ukrepe na ravni Skupnosti v okviru delovnega programa „Izobraževanje in usposabljanje 2010“ in v okviru programov za izobraževanje in usposabljanje Skupnosti.

Ključne kompetence

Kompetence so tukaj opredeljene kot kombinacija znanja, spretnosti in odnosov, ustrežajočih okoliščinam. Ključne kompetence so tiste, ki jih vsi ljudje potrebujejo za osebno izpolnitev in razvoj, dejavno državljanstvo, socialno vključenost in zaposlitev.

Referenčni okvir določa osem ključnih kompetenc:

- 1) sporazumevanje v maternem jeziku;
- 2) sporazumevanje v tujih jezikih;
- 3) matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji;
- 4) digitalna pismenost;
- 5) učenje učenja;
- 6) socialne in državljanske kompetence;
- 7) samoiniciativnost in podjetnost ter
- 8) kulturna zavest in izražanje.

Ključne kompetence se štejejo za enako pomembne, saj vsaka od njih prispeva k uspešnemu življenju v družbi znanja. Številne kompetence se prekrivajo in povezujejo: vidiki, ki so bistvenega pomena za eno področje, bodo podpirali kompetence na drugem. Kompetenca na področju temeljnih osnovnih znanj jezika, kompetenca branja, pisanja, računanja in

na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) je bistvena podlaga za učenje, učenje učenja pa podpira vse učne dejavnosti. Obstajajo številne teme, ki se uporabljajo v celotnem referenčnem okviru: kritično razmišljanje, ustvarjalnost, dajanje pobud, reševanje problemov, ocena tveganj, sprejemanje odločitev ter konstruktivno obvladovanje čustev so pomemben dejavnik pri vseh osmih ključnih kompetencah.

1. Sporazumevanje v maternem jeziku ⁽¹⁾

Opredelitev:

Sporazumevanje v maternem jeziku je sposobnost izražanja in razumevanja pojmov, misli, čustev, dejstev in mnenj v pisni in ustni obliki (poslušanje, govor, branje in pisanje) ter na ustrezen in ustvarjalen način jezikovno medsebojno delovanje v vseh družbenih in kulturnih okoliščinah – izobraževanje in usposabljanje, delo, dom in prosti čas.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco:

Sporazumevalna kompetenca je rezultat usvojitve maternega jezika, ki je temeljno povezana z razvojem kognitivne sposobnosti posameznika, da razume svet in se poveže z drugimi ljudmi. Za sporazumevanje v maternem jeziku mora posameznik poznati besednjak, imeti funkcionalno znanje slovnice in poznati funkcije jezika. Vključuje zavest o glavnih vrstah verbalne interakcije, vrsti literarnih in neliterarnih besedil, glavne značilnosti različnih slogov in registrov jezika ter spremenljivost jezika in sporazumevanja glede na okoliščine.

Posameznik mora biti sposoben tako za ustno in kot za pisno sporazumevanje v različnih sporazumevalnih okoliščinah ter za spremljanje in prilagajanje lastnega sporazumevanja zahtevam danih okoliščin. Ta kompetenca vključuje tudi sposobnost razlikovanja in uporabe različnih vrst besedil, iskanje, zbiranje in obdelavo informacij, uporabo pripomočkov, oblikovanje in izražanje svojih ustnih in pisnih argumentov na prepričljiv način, ustrezen okoliščinam.

Positiven odnos do sporazumevanja v maternem jeziku vključuje pripravljenost za kritični in konstruktivni dialog, spoštovanje estetskih lastnosti, pripravljenost prizadevati si zanje ter zanimanje za interakcijo z drugimi. To vključuje zavest o vplivanju jezika na druge ljudi in potrebo po razumevanju in uporabi jezika na pozitiven in družbeno odgovoren način.

2. Sporazumevanje v tujih jezikih ⁽²⁾

Opredelitev:

za sporazumevanje v tujih jezikih nasploh veljajo iste glavne razsežnosti kompetence sporazumevanja kot pri sporazumevanju v maternem jeziku: temelji na sposobnostih razumevanja, izražanja in razlage pojmov, misli, čustev, dejstev in mnenj v pisni in ustni obliki (poslušanje, govor, branje in pisanje) v ustrezni vrsti družbenih in kulturnih okoliščin – izobraževanje in usposabljanje, delo, dom in prosti čas, – v skladu z željami ali potrebami posameznika. Sporazumevanje v tujih jezikih zahteva tudi sposobnosti, kot sta posredovanje in medkulturno razumevanje. Posameznikova stopnja usposobljenosti je odvisna od štirih razsežnosti (poslušanje, govorjenje, branje in pisanje) in od posameznega jezika ter posameznikovega družbenega in kulturnega ozadja, okolja, potreb in/ali interesov.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco:

Znanje tujih jezikov zahteva poznavanje besednjaka in funkcionalne slovnice ter zavest o glavnih vrstah verbalne interakcije in registrov jezika. Pomembno je poznavanje socialnih dogovorov, kulturni vidik in spremenljivost jezikov.

⁽¹⁾ V okviru večkulturnih in večjezikovnih družb Evrope se ugotavlja, da materni jezik v vseh primerih ni nujno uradni jezik države članice in da je sporazumevanje v uradnem jeziku predpogoj za zagotavljanje polne udeležbe posameznika v družbi. V nekaterih državah članicah je lahko materni jezik eden od več uradnih jezikov. Ukrepi za obravnavo takih primerov in za ustrezno uporabo opredelitve zadevajo posamezno državo članico v skladu z njenimi posebnimi potrebami in okoliščinami.

⁽²⁾ Priznati je treba, da veliko Evropejcev živi v dvojezičnih ali večjezičnih družinah in skupnostih ter da uradni jezik v državi, v kateri živijo, ni nujno njihov materni jezik. Za te skupine se lahko omenjena sposobnost nanaša na uradni jezik in ne na tuji jezik. Njihova potreba, motivacija in družbeni in/ali ekonomski razlogi za pridobitev te sposobnosti, ki jim bo v pomoč pri vključevanju v družbo, bodo drugačni v primeru, ko se učijo tujega jezika zaradi potovanja ali dela. Ukrepi za obravnavo takih primerov in ustrezno uporabo opredelitve so odvisni od posamezne države članice v skladu z njenimi posebnimi potrebami in razmerami v njej.

Bistvena znanja za sporazumevanje v tujih jezikih so sestavljena iz sposobnosti razumevanja govornih sporočil, spodbujanja, vzdrževanja in sklepanja pogovorov ter branja, razumevanja in pisanja besedil, v skladu s potrebami posameznika. Posamezniki morajo biti tudi sposobni ustrezno uporabljati pripomočke ter se tudi neuradno učiti jezikov kot del vseživljenjskega učenja.

Pozitiven odnos vključuje spoštovanje kulturne raznovrstnosti, zanimanje in radovednost glede jezikov in medkulturnega sporazumevanja.

3. Matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji

Opredelitev:

- A. Matematična kompetenca je sposobnost usvojitve in uporabe matematičnega načina razmišljanja za reševanje mnogih težav v vsakdanjem življenju. Pri usvojitvi temeljnih tehnik računanja so poudarjeni postopek, dejavnost ter znanje. Matematična kompetenca vključuje – v različnem obsegu – sposobnost in pripravljenost za uporabo matematičnih načinov razmišljanja (logično in prostorsko razmišljanje) in predstavljanja (formule, modeli, konstrukcije, grafi in razpredelnice).
- B. Kompetenca na področju znanosti se nanaša na sposobnost in pripravljenost uporabe znanja in metodologije za razlago naravnega sveta z namenom ugotovitve vprašanj in sklepanja na podlagi dokazov. Kompetenca v tehnologiji pomeni uporabo omenjenega znanja in metodologije kot odziv na znane človeške želje ali potrebe. Kompetenca na področju znanosti in tehnologije vključuje razumevanje sprememb, nastalih zaradi človeške dejavnosti, in odgovornost posameznega državljana.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco:

- A. Potrebno znanje matematike vključuje temeljito poznavanje števil, merskih enot in struktur, osnovnih postopkov in osnovnih matematičnih predstavitev, razumevanje matematičnih pojmov in zasnov ter zavedanje glede vprašanj, na katera lahko matematika ponudi odgovor.

Posameznik mora biti sposoben uporabljati temeljna matematična načela in postopke v vsakodnevnih okoliščinah doma in v službi ter slediti in ocenjevati sklope argumentov. Sposoben mora biti matematično razmišljati, razumeti matematične dokaze, se sporazumovati v matematičnem jeziku ter uporabljati ustrezne pripomočke.

Pozitiven odnos do matematike temelji na spoštovanju resnice in pripravljenosti za iskanje razlogov ter za ocenjevanje njihove veljavnosti.

- B. Za znanost in tehnologijo so bistveno znanje osnovna načela naravnega sveta, temeljni znanstveni koncepti, načela in metode, tehnologija, tehnološki proizvodi in postopki ter razumevanje vpliva znanosti in tehnologije na naravni svet. To znanje bi moralo posamezniku omogočiti boljše razumevanje prednosti, omejitve in tveganja znanstvenih teorij, aplikacij ter tehnologije v družbi nasploh (v odnosu do sprejemanja odločitev, vrednosti, moralnih vprašanj, kulture itd.).

Kompetence vključujejo sposobnost rokovanja s tehnološkim orodjem in stroji ter z znanstvenimi podatki za doseganje cilja ali sprejetje odločitve ali sklepa na podlagi dokazov. Posameznik mora biti sposoben ugotoviti bistvene lastnosti znanstvene raziskave in imeti sposobnost posredovanja sklepov in razlogov, ki so do tega privedli.

Kompetenca vključuje odnos kritičnega spoštovanja in radovednosti, zanimanje za etična vprašanja in spoštovanje varnosti in trajnosti – zlasti glede znanstvenega in tehnološkega napredka v odnosu do samega sebe, družine, skupnosti in globalnih vprašanj.

4. Digitalna pismenost

Opredelitev:

Digitalna pismenost vključuje varno in kritično uporabo Tehnologije informacijske družbe (IST) pri delu, v prostem času in pri sporazumevanju. Podpirajo jo osnovna znanja v IKT: uporaba računalnikov za iskanje, ocenjevanje, shranjevanje, proizvodnjo, predstavitev in izmenjavo informacij ter za sporazumevanje in sodelovanje v skupnih omrežjih po internetu.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to pismenostjo:

Digitalna pismenost zahteva temeljito razumevanje in poznavanje narave, vloge in priložnosti IST v vsakdanjem življenju: v zasebnem in socialnem življenju ter na delu. To vključuje glavne računalniške aplikacije, kot so obdelava besedila, razpredelnice, zbirke podatkov, shranjevanje in upravljanje podatkov ter razumevanje možnosti ter potencialnih nevarnosti interneta in sporazumevanja s pomočjo elektronskih medijev (elektronske pošte, omrežnih orodij) za delo, prosti čas, izmenjavo informacij in skupna omrežja, učenje in raziskave. Posameznik mora tudi razumeti, kako lahko IST podpira ustvarjalnost in inovativnost ter se zavedati vprašanj glede veljavnosti in zanesljivosti informacij, ki so na voljo, ter pravnih in etičnih načel, ki so vključena v interaktivni rabi IST.

Potrebna znanja vključujejo: sposobnost iskanja, zbiranja in obdelave informacij ter njihovo uporabo na kritičen in sistematičen način, z oceno pomembnosti in razlikovanjem med resničnim in virtualnim ob hkratnem prepoznavanju povezav. Posameznik mora biti sposoben uporabljati orodje za proizvodnjo, predstavitev in razumevanje kompleksnih informacij ter imeti sposobnost dostopa, iskanja in uporabe storitev po internetu. Zmožen mora biti tudi uporabljati IST za podporo kritičnemu razmišljanju, ustvarjalnosti in inovativnosti.

Uporaba IST zahteva kritičen in preišljen odnos do dosegljivih informacij in odgovorno uporabo interaktivnih medijev. Digitalno pismenost podpira tudi zanimanje za delovanje v skupnostih in omrežjih v kulturne, socialne in/ali poklicne namene.

5. Učenje učenja

Opredelev:

„Učenje učenja“ je sposobnost učiti se in vztrajati pri učenju, organizirati lastno učenje, vključno z učinkovitim upravljanjem s časom in informacijami, individualno in v skupinah. Ta kompetenca vključuje zavest o lastnem učnem procesu in potrebah, prepoznavanje priložnosti, ki so na voljo, in sposobnost premagovanja ovir za uspešno učenje. Pomeni pridobivanje, obdelavo in sprejemanje novega znanja in spretnosti ter iskanje in uporabo nasvetov. Z učenjem učenja učenci nadgrajujejo svoje predhodne izkušnje z učenjem in življenjske izkušnje v različnih okoliščinah: doma, v službi, pri izobraževanju in usposabljanju. Motivacija in zaupanje vase sta za kompetenco posameznika odločilni.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco:

Če je učenje usmerjeno neposredno k določenemu cilju v službi ali na poklicni poti, mora posameznik poznati zahtevane kompetence, znanje, spretnosti in kvalifikacije. Vsekakor učenje učenja od posameznika zahteva, da pozna in razume učne strategije, ki mu najbolj ustrezajo, prednosti in pomanjkljivosti svojega znanja in kvalifikacij ter da zna poiskati priložnosti za izobraževanje, usposabljanje in nasvete in/ali podporo, ki so mu na voljo.

Spretnosti pri učenju učenja zahtevajo najprej pridobitev temeljnih osnovnih znanj, kot so pisanje, branje in računanje ter IKT znanja, ki so potrebna za nadaljnje učenje. Na podlagi teh znanj mora biti posameznik sposoben najti dostop, pridobiti, obdelati in sprejeti novo znanje in spretnosti. Za to je potrebno učinkovito upravljanje vzorcev učenja, poklicne poti in dela, zlasti pa mora biti posameznik sposoben vztrajati pri učenju tudi dalj časa ter kritično razmišljati o namenu in ciljeh učenja. Posameznik mora biti zmožen posvetiti čas avtonomnemu učenju in s samodisciplino, pa tudi s skupinskim delom kot del učnega procesa izkoristiti prednosti heterogene skupine ter deliti naučeno. Kadar je to primerno, mora biti sposoben organizirati lastno učenje, oceniti lastno delo in poiskati nasvet, informacije in podporo.

Pozitiven odnos vključuje motivacijo in zaupanje v lastno sposobnost uspešnega nadaljevanja učenja vse življenje. Odnos, usmerjen v reševanje problemov, podpira samo učenje in posameznikovo sposobnost premagovati ovire in se spreminjati. Bistvene sestavine pozitivnega odnosa so želja po uporabi predhodnih izkušenj z učenjem in življenjskih izkušenj, zanimanje za iskanje priložnosti za učenje ter uporabo učenja v raznovrstnih življenjskih okoliščinah.

6. Socialne in državljanske kompetence

Opredelev:

Te kompetence vključujejo osebne, medosebne in medkulturne kompetence ter zajemajo vse oblike vedenja, ki usposablja posameznike za učinkovito in konstruktivno sodelovanje v socialnem in poklicnem življenju in zlasti v vse bolj raznovrstnih družbah ter za reševanje morebitnih sporov. Državljska kompetenca posameznike usposablja za polno udeležbo v državljanskem življenju na podlagi socialnih in političnih konceptov in struktur ter zaveze za dejavno in demokratično udeležbo.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco:

- A. Socialna kompetenca je povezana z osebnim in družbenim blagorom, ki zahteva razumevanje pomena dobrega fizičnega in duševnega zdravja kot vira zase, za svojo družino in za ožje socialno okolje ter znanje o tem, kako tako zdravje doseči in vzdrževati z zdravim načinom življenja. Za uspešno medosebno in socialno udeležbo je bistveno razumeti kodekse ravnanja in splošno sprejete načine v različnih družbah in okoljih (npr. v službi). Ravno tako pomembno je zavedati se osnovnih konceptov v zvezi s posamezniki, skupinami, organizacijami dela, enakostjo spolov in nediskriminacijo, družbo in kulturo. Odločilno je razumevanje multikulturnih in socialno-ekonomskih razsežnosti evropskih družb in ujemanja nacionalne kulturne identitete z evropsko.

Jedro te kompetence so spretnosti konstruktivnega sporazumevanja v različnih okoljih, strpnosti, izražanja in razumevanja različnih pogledov, pogajanja z ustvarjanjem zaupanja in sočustvovanje. Posamezniki morajo biti sposobni obvladati stres in frustracije ter to izraziti na konstruktiven način, morajo pa tudi razlikovati med zasebnim in poklicnim življenjem.

Ta kompetenca temelji na sodelovanju, samozavesti in integriteti. Posameznik se mora zanimati za socialno-ekonomski razvoj, medkulturno komuniciranje, spoštovati mora različnost in soljudi ter biti pripravljen premagovati predsodke in sklepati kompromise.

- B. Državljska kompetenca temelji na poznavanju konceptov demokracije, pravice, enakosti, državljanstva in državljskih pravic, vključno s tem, kako so le-ti izraženi v Listini o temeljnih pravicah Evropske unije in mednarodnih deklaracijah ter kako jih uporabljajo različne institucije na lokalni, regionalni, nacionalni, evropski in mednarodni ravni. Vključuje poznavanje sodobnih dogodkov kot tudi glavnih dogodkov in trendov v nacionalni, evropski in svetovni zgodovini. Poleg tega je treba razvijati tudi zavest o ciljih, vrednotah in politikah socialnih in političnih gibanj. Bistveno je poznavanje evropske integracije in struktur EU, glavnih ciljev in vrednot, kot tudi zavesti o različnosti in kulturnih identitetah v Evropi.

Spretnosti državljanske kompetence pomenijo sposobnost učinkovitega oblikovanja odnosov z drugimi na javnem področju, izkazovanja solidarnosti in zanimanja za reševanje problemov, ki zadevajo lokalno in širšo skupnost. Vključujejo kritični in ustvarjalni premislek ter konstruktivno udeležbo v dejavnostih skupnosti ali soseske ter sprejemanje odločitev na vseh ravneh, od lokalne do nacionalne in evropske ravni, zlasti z volitvami.

Podlaga za pozitiven odnos so spoštovanje človekovih pravic, vključno z enakostjo, ki je osnova za demokracijo, spoštovanje in razumevanje razlik med sistemi vrednot različnih ver ali etničnih skupin. To pomeni izkazovanje občutka pripadnosti svoji občini, državi, EU in Evropi na splošno ter svetu, in pripravljenost za sodelovanje v demokratičnem sprejemanju odločitev na vseh ravneh. Vključuje tudi izkazovanje čuta odgovornosti ter njegovega razumevanja in spoštovanje skupnih vrednot, nujnih za zagotavljanje kohezije skupnosti, kot je spoštovanje demokratičnih načel. Konstruktivno sodelovanje vključuje tudi državljanske dejavnosti, podporo socialni raznovrstnosti in koheziji ter trajnostnemu razvoju, pripravljenost za spoštovanje vrednot in zasebnosti drugih.

7. Samoiniciativnost in podjetnost

Opredelitev:

Samoiniciativnost in podjetnost pomeni sposobnost posameznika za uresničevanje svojih zamisli. Vključuje ustvarjalnost, inovativnost in sprejemanje tveganj ter sposobnost načrtovanja in vodenja projektov za doseganje ciljev. Ta sposobnost je v pomoč posameznikom, ne le v njihovem vsakdanjem življenju in v družbi, ampak tudi na delovnem mestu pri razumevanju ozadja njihovega dela in izkoriščanju priložnosti, je pa tudi podlaga za bolj posebne spretnosti in znanje, ki ga potrebujejo tisti, ki ustanavljajo socialne ali gospodarske dejavnosti ali k temu prispevajo. To bi moralo vključevati zavest o etičnih vrednotah in spodbujati dobro upravljanje.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco:

Potrebno znanje vključuje sposobnost ugotavljanja razpoložljivih priložnosti za zasebne, poklicne in/ali poslovne dejavnosti, vključno z vprašanji „širšega pogleda“, ki zagotavljajo ozadje, v katerem ljudje živijo in delajo, na primer široko poznavanje gospodarstva ter priložnosti in izzive, s katerimi se sooča delodajalec ali organizacija. Posamezniki se morajo zavedati tudi etičnega položaja podjetij in tega, kako so lahko s pošteno trgovino ali socialnim vodenjem podjetja zgled.

Znanje se nanaša na proaktivno vodenje projektov (vključno z znanjem, kot so sposobnost načrtovanja, organizacije, vodenja in delegiranja, analiziranja, sporazumevanja, načrtovanja projekta, ovrednotenja in zapisovanja), učinkovito zastopanje in pogajanje ter sposobnost za delo posameznika in skupinsko v timih. Sposobnost presojeti lastne prednosti in pomanjkljivosti ter sposobnost oceniti in po potrebi sprejemati tveganja je bistvena.

Podjetniški odnos označuje dajanje pobud, proaktivnost, neodvisnost in inovativnost v zasebnem in socialnem življenju, kakor tudi v službi. Vključuje tudi motivacijo in odločenost za doseganje ciljev, osebnih ali takih, ki so skupni s cilji drugih, vključno na delu.

8. **Kulturna zavest in izražanje**

Opredelitev:

Spoštovanje pomena kreativnega izražanja zamisli, izkušenj in čustev v različnih medijih, vključno z glasbo, upodabljaljivimi umetnostmi, literaturo in vizualnimi umetnostmi.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco:

Kulturno znanje vključuje zavest o lokalni, nacionalni in evropski kulturni dediščini ter njenem mestu v svetu. Zajema osnovno poznavanje glavnih kulturnih del, vključno s popularno sodobno kulturo. Bistveno je razumeti kulturno in jezikovno raznovrstnost v Evropi in drugih regijah po svetu, potrebo po njeni ohranitvi ter pomen estetskih dejavnikov v vsakdanjem življenju.

Spretnosti vključujejo priznavanje in izražanje: upoštevanje in uživanje v umetnostnih delih ter predstavitev ter samoizražanje skozi različne medije z uporabo posameznikovih prirojelih sposobnosti. K spretnostim spada tudi sposobnost za povezovanje lastnih ustvarjalnih in izraznih pogledov z mnenji drugih in za prepoznavanje družbenih in gospodarskih priložnosti v kulturni dejavnosti. Kulturno izražanje je bistveno za razvoj ustvarjalnih spretnosti, ki jih je mogoče prenesti na več različnih poklicnih področij.

Pravo razumevanje lastne kulture in občutek identitete sta lahko osnova za odprt odnos in spoštovanje do različnosti kulturnega izražanja. Pozitiven odnos zajema tudi ustvarjalnost, pripravljenost za negovanje estetskih možnosti z umetnostnim samoizražanjem in sodelovanje v kulturnem življenju.
